

Pre šezdeset godina je počeo svoj apotekarski posao, ali se već tada bavio i proučavanjem istorije farmacije i medicine, i to ne samo kabinetski, već i proučavanjima na terenu.

U preko 100 radova, bavio se od istorije zdravstvene kulture starih Slovena do istorije farmacije i medicine Slovenije današnjih dana. Pisao je u našim i stranim časopisima i pojavljivao se na naučnim kongresima i stručnim sastancima. Među značajnijim radovima su studije o zdravstvenoj kulturi Idrije, o Olimlju, o Pohorskim staklarama i o apotekarstvu u Mariboru.

Veliki trudbenik i znalac, prof. mr Minažik je bio angažovan 1956. godine za predavača istorije farmacije, a 1967. godine je izabran za redovnog profesora istorije farmacije na Medicinskom fakultetu Univerziteta u Ljubljani.

Smrću prof. mr farm. Franca Minažika su slovenački i jugoslovenski istoriografi zdravstvene kulture izgubili jedno istaknuto i vrhunsko ime u ovoj oblasti kulturnog rada.

JELENA VASILJEVIĆ

(11. VI 1913 — 30. X 1972)

Jaša ROMANO

IZ REDOVA NAUČNOG DRUŠTVA ZA ISTORIJU ZDRAVSTVENE kulture Jugoslavije smrt je istrгла Jelenu Vasiljević, jednog od najodanijih članova i neumornog radnika. Od dana kada je primljena za člana pa

Jelena Vasiljević

do smrti bila je tesno vezana za Naučno društvo spremna, da izvrši svaki postavljeni zadatak. Nije prošao gotovo ni jedan naučni sastanak, a da u njegovoj organizaciji nije aktivno učestvovala Jelena Vasiljević. Zahvaljujući njoj, referati za te sastanke bili su na vreme redigovani, prečucani i umnoženi. Prihvatila se svakog zadatka pa i u vreme kada je opaka bolest uveliko već nagrizala njen organizam. Za svoj rad nije tražila priznanje, jer je smatrala da je to njena obaveza prema Društvu. Svaki uspeh Naučnog društva predstavljao je za Jelenu posebnu radost i nikada nije isticala svoj doprinos tom uspehu — a on nije bio mali.

Rođena je 11. VI 1913. god. u Beogradu.

Kao član Društva Jelena Vasiljević aktivno je učestvovala u proučavanju istorije zdravstvene kulture naših naroda. Njeni referati održani na naučnim sastancima bili su prožeti dubokim poznavanjem materije koju je obrađivala, kao i logičnim i kritičnim zaključcima. Posebno želimo istaći referate o stradanjima naših ljudi u logorima smrti u toku drugog svetskog rata u kojima je i sama bila zatočena — Banjica, Aušvic i Ravensbrik. Međutim, u tim referatima Jelena Vasiljević nije dala podatke o svom radu na organizovanju pokreta otpora i spasavanju mladih, bolesnih i iznemoglih logorašica iz okna krematorija. Smatrala je da je to bila njena obaveza kao čoveka i člana KPJ. Njen rad ostao je samo u sećanjima malog broja preživelih logorašica. Bila je srećna kada je posle rata saznala, da je neka od njenih logorašica u životu. Bez obzira na udaljenost, Jelena je kretala na put da bi je videla. Mesec dana pred smrt saznala je da u okolini Bosanskog Petrovca živi bivša logorašica iz Aušvica, neka Jelica koja je imala tada 16 godina i koju je Jelena uspela da spasi od odvođenja u krematorij. Iako potpuno skrhanu bolešću, krenula je za Bosanski Petrovac. Njena sreća je bila neizmerna kada ju je uspela pronaći, sada majku 7 dece.

Tu ljubav prema čoveku Jelena Vasiljević je stekla u domu roditelja, koji su se posvetili nastavničkom pozivu, a njihovim putem pošla je i Jelena. U Beogradu je završila učiteljsku školu, ali se ubrzo udala za poznatog revolucionara Većeslava Nikolajeva. Pod njegovim uticajem pristupila je i Jelena revolucionarnom radničkom pokretu i postala član KPJ. Da bi mogla slobodno da deluje u tom pokretu, ona se zaposlila kao privatni službenik u jednoj banci u Beogradu. Aktivno se uključila u rad SBOTIĆ-a i URS-a i ubrzo postala jedan od najaktivnijih članova tih organizacija. Krajem 1937. godine krenula je sa svojim drugom u Pariz s namerom da se prebace u Španiju i stupe u redove španske revolucionarne armije. Namera im nije uspela, pa su se vratili u Jugoslaviju. Jelena Vasiljević postaje jedan od rukovodilaca naprednog pokreta u ustanovi u kojoj je radila i 1940. godine izabrana je za sindikalnog poverenika. Zbog naprednog delovanja bila je te godine otpuštena iz te ustanove. Sada je mogla još više da se posveti radu u SBOTIĆ-u i URS-u, izvršavajući zadatke koje joj je Partija postavila.

Kao izgrađena revolucionarka dočekala je kapitulaciju Jugoslavije. Zajedno sa svojim drugom učestvuje u organizovanju narodnooslobodilačkog pokreta po direktivama Partije. Njen rad, kao i rad njenog druga bio je prekinut augusta 1942. godine prilikom jedne provale. Specijalna policija hapsi ih i odvodi na Banjicu, gde je njen drug streljan. Ni najveća mu-

čenja nisu mogla primorati Jelenu Vasiljević da oda svoje drugove, niti da prizna svoje učešće u revolucionarnom pokretu. Sa Banjice prebačena je 1943. godine u logor Aušvic, a krajem 1944. godine u logor Ravensbrik, gde je dočekala svoje oslobođenje aprila 1945. godine.

Logori Banjica, Aušvic i Ravensbrik predstavljali su za Jelenu Vasiljević nastavak njenog revolucionarnog rada. S ostalim logorašicama, članovima KPJ učestvuje u organizovanju pokreta otpora unutar logora, koji je podizao moral i veru kod logorašica, a koje su teški uslovi života i zverska mučenja dovodili do psihičkog sloma. Jelena Vasiljević posebnu pažnju je posvetila mladim, bolesnim i iznemoglim logorašicama. Sklanjala ih i skrivala ispred logorske uprave i tako spasavala od odvođenja u krematorij.

Po oslobođenju, Jelena Vasiljević se vratila u Jugoslaviju, gde je od strane Partije dobila odgovorne zadatke. Kasnije prelazi na rad u Zavod za zdravstveno prosvetavanje SR Srbije, gde se posvetila sređivanju medicinske bibliografije pored aktivnog rada u partijskoj organizaciji te ustanove. Zbog teške bolesti bila je penzionisana, ali je i dalje radila na medicinskoj bibliografiji. Taj rad ostao je u rukopisu.

Bibliografija radova Jelene Vasiljević

Neuropsihijatrijska oboljenja na nekim srpskim srednjovekovnim freskama. Zbornik V. naučnog sastanka, Naučnog društva za istoriju zdravstvene kulture Jugoslavije (N.D.Z.I.Z.K.J.), Beograd, 1960, i Acta historica medicinae pharmaciae veterinae, 1962, II, 1.

Elementi lične higijene i ishrane u starom srpskom slikarstvu. Zbornik VI naučnog sastanka N.D.Z.I.Z.K.J., Beograd, 1961.

Ambulanta banjičkog logora. Jevrejski almanah, 1961/62. (s Nadom Čalić).

Život i zdravstveno stanje zatvorenica u koncentracionom logoru Aušvic. Zbornik IX naučnog sastanka N.D.Z.I.Z.K.J., Beograd, 1962.

»Čekićeve« lekaruša iz Srema. Zbornik X naučnog sastanka N.D.Z.I.Z.K.J., Beograd, 1963.

Sećanja na rad sanitetskog osoblja u koncentracionim logorima Aušvic i Ravensbrik. Zbornik XI naučnog sastanka N.D.Z.I.Z.K.J., Beograd, 1964.

Osnivanje Centralnog higijenskog zavoda u Beogradu i njegov rad u periodu između dva rata (1919—1941.). Zbornik XII naučnog sastanka N.D.Z.I.Z.K.J., Beograd, 1964.

O bibliografiji za istoriju zdravstvene kulture Jugoslavije. Zbornik XIII naučnog sastanka N.D.Z.I.Z.K.J., Beograd, 1964.

Pokret zdravstvenog zadržavanja u Srbiji i njegov rad na zdravstvenom prosvetavanju. Zbornik XV naučnog sastanka N.D.Z.I.Z.K.J., Beograd, 1966.

Medicinska bibliografija (u rukopisu).

Disali smo jednom dušom, Beograd — grad borbe i slobode — 1941/1944, Beograd, 1964.

I pored teške bolesti, njen rad u Naučnom društvu nije prestao. Veliki je njen udeo bio u organizovanju Prvog kongresa istorije zdravstvene kulture u Sarajevu. Bolest koja joj je svakim danom sve više slabila njene fizičke snage, nije mogla da skrha njenu ljubav prema Društvu. I poslednje dane života želela je da posveti Naučnom društvu. S poslednjim atomima snage krenula je krajem septembra o. g. u Bosanski Petrovac da bi prisustvovala Simpozijumu povodom 30-godišnjice održavanja prvog kongresa lekara partizana. Četiri dana je sedela u sali i pažljivo slušala referate. Bila je srećna što je mogla da bude u društvu svojih starih

drugova. Na kraju Simpozijuma sa setom mi je izjavila: »Žao mi je što i ja nisam održala referat.« Bio je to njen poslednji sastanak sa članovima Društva.

Po povratku iz Bosanskog Petrovca legla je u postelju iz koje se više nije digla. Umrta je u Beogradu 30. X a sahranjena 31. X 1972. godine.

Tužan i težak je bio poslednji ispraćaj. Oko njenog odra okupili su se njeni drugovi, članovi Društva, kao i preživjele drugarice iz logora. Cveće i govori su predstavljali malu zahvalnost za sve ono što je Jelena Vasiljević učinila kao čovek, komunista i član Naučnog društva.

PROF. DR ANTE STEFANČIĆ

(25. V 1896 — 22. VIII 1972)

Dragoljub DIVLJANOVIĆ

TUŽNI SMO ŠTO MORAMO DA OBAVESTIMO PRIJATELJE DA NAŠ dragi kolega dr Stefančić nije više živ. Umro je blagog avgustovskog dana kasnog leta, 22. VIII 1972. god., kada počinje i priroda da umire i sprema se za počinak. Vedri nasmejani lik izčezao je za uvek, a njegovo pismo više nikada neće stići do nas. Toplo ljudsko pismo puno planova i želja ali i neskrivvene bojazni da li će to sve to sve stići da uradi.

Prof. dr Ante Stefančić